

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

Art. II. In Deus ut unus sit sufficiens ad nos beatificandum, ita quod, si per impossibile lateret ut trinus, perfecta hominis beatitudo sibsisteret?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

vocationem, argumentando à bono universali A
in prædicando, ad bonum universale in essen-
do, vel in cauſando.

32. Secundò, contra eandem rationem arguitur: B
Appetitus humanus est aliquid finitum: Ergo
per objectum finitum satiari potest. Conſe-
quentia probatur: tum quia finitum ad ſui quie-
tem ſeu ſatietaſtem nequit aliquid infinitum ex-
poſcere: tum etiam quia appetitus humanus, ex
eo quòd infinitus eſt, ſatiatur formaliter, ſeu
tanquam per formam, per aliquid finitum,
nempe per viſionem beatificam, vel beatiſi-
cum amorem: Ergo eadem de cauſa poterit
objectivè per aliquod bonum finitum ſatiari.

33. Hæc tamen parùm urgent, & facilè dilui B
poſſunt. Unde ad primum reſpondetur, con-
ceſſò Antecedente, negando Conſequentiam:
poſſumus enim rectè & abſque æquivocatione
argumentari ab uno ad aliud, quando unum
in aliò continetur: quare cùm tota perfectio
boni univerſalis in prædicando, contineatur
eminentiſſimò modò in bono univerſali in eſ-
ſendo & in cauſando, rectè inferit D. Thomas,
ex eo quòd appetitus humanus extendatur ad
omne bonum, poſſe ſolum quietari poſſeſſione
boni increati, quod eſt univerſale in cauſando,
continens in ſe omnis boni perfectionem, ab
imperfectionibus depuram.

34. Dices: Quietatio appetitùs fieri debet per il- C
lius objectum: Ergo ſi objectum appetitùs no-
ſtri non eſt bonum univerſale per cauſalitem,
ſed per prædicationem, hoc & non illud per-
fectè iplum quietare potest.

Reſpondeo, quòd quietatio noſtri appetitùs
debet fieri per illius objectum, vel per aliquid,
in quò tota perfectio ejus objecti contineatur;
cujuſmodi eſt Deus, qui univerſalis boni con-
tinet perfectionem.

35. Ad ſecundum dicendum: quòd eſt appetitus
noſter ſit in ſe finitus & limitatus, eſt tamen in
appetendo ſyncategorematicè infinitus, quia
non tot appetit, quin plura in infinitum appe-
tere poſſit; & ideo ſolum per infinitum bonum
potest quietari. Unde conceſſò Antecedenti D
abſolutè, nego Conſequentiam. Ad primam
probationem diſtinguo Antecedens: id quod
eſt omni modo finitum, concedo Antecedens:
quod aliquà ratione eſt infinitum, nego Ante-
cedens, & Conſequentiam: quia humanus ap-
petitus eſt infinitus modò explicatò.

Ad ſecundam probationem, conceſſò Ante-
cedenti, nego Conſequentiam: appetitui nam-
que finito repugnat per formam infinitam à ſe
elicitam actuari; & ideo non petit ad ſui ſa-
tietatem formam infinitam: non autem repu-
gnat ei ad aliquid infinitum objectivè terminari,
ſed potiùs id petit, eſt finitus ſit: & ideo in
ſolo bono infinito tanquam in objecto potest E
quietare.

36. Dices, ſi appetitus eſſet infinitus entitativè,
ad ſui ſatietaſtem non ampliùs expoſceret quàm
infinitum objectum: Ergo cùm ſit entitativè fi-
nitus, id non potest petere. Patet Conſequen-
tia: nam id quod eſt finitum in genere entis,
nequit ad ſui ſatietaſtem idiplum exigere, quod
poſtulat infinitum entitativè.

37. Reſpondeo conceſſò Antecedenti, negando
Conſequentiam. Ad cujuſ probationem, diſtin-
guo Antecedens: Non potest idem petere, &
eòdem modò, concedo Antecedens: idem di-
verſò modò, concedo Antecedens. Modi autem

diverſitas conſiſtit in hoc, quòd ſi appetitus eſ-
ſet infinitus entitativè, attingeret modò infi-
nitò objectum infinitum, & ſic ſatiaretur: ſed
quia eſt finitus in genere entis, eſt ſatietaſtem ob-
jectum infinitum, illud tamen non petit attinge-
re modò infinitò, ſed finitò.

Inſtabis: Ratio D. Thomæ, vel probat debe- 38.
re attingi objectum infinitum modò infinitò, ut
appetitus noſter quietetur, vel non convincit
petere objectum infinitum: At primum non con-
vincit, ut modò aſſerimus: Ergo nec ſecun-
dum. Major probatur: ex eo enim probavimus
noſtrum appetitum non ſatiari per bona creata,
quia quovis illorum, vel omnibus illis per in-
tellectum cognitis, reſtat cognoscendum bon-
num increatum, ad cujuſ cognitionem appeti-
tus noſter inclinatur: ſimiliter, cùm bonò in-
creatò, finitò modò cognitò, adhuc reſtet
idemmet objectum ut perfectiòti modò cog-
noſcibile; & ad iſtam majorem ſeu perfectio-
rem cognitionem detur inclinatio in nobis,
non quietabitur hominis appetitus, niſi ad infi-
nitum modum cogitationis, quò perfectiò non
ſit, perveniat.

Reſpondeo negando Majorem; ad cujuſ pro- 39.
bationem, conceſſò Antecedente, nego conſe-
quentiam & paritatem. Ratio diſcriminis in eo
conſiſtit, quòd inclinatio ad cognoscendum
Deum, qui eſt creaturarum cauſa, eſt ſubſtan-
tialis noſtro appetitui; inclinatio autem ad ma-
jorem perfectionem cognitionis habitæ de Deo,
eſt veluti modalis ejuſdem appetitus perfectiò:
unde quia beatitudo objectiva non debet no-
ſtrum appetitum ſatiare quoad omnem modum,
ſeu perfectionem intenſivam illius (eſt enim
impoſſibile quoad iſtam rationem unquam ple-
nè ſatiari) ſed ſolum debet illum quietare quoad
ſubſtantiam ſuæ inclinationis; & tamen cog-
nitis omnibus creaturis, & ignoratò ſeu non cog-
nitò Deò quidditativè, non ita ſatiatur ap-
petitus humanus, id eſt, quoad ſubſtantiam ſuæ
inclinationis, ideo bene intulimus cum D. Tho-
ma, non poſſe in aliquo, præterquam in Deo
quidditativè cognitò, objectivam hominis ſæ-
licitatem conſiſtere.

ARTICVLVS II.

*An Deus ut unus ſit ſufficiens ad nos beatiſi-
candum, ita quòd, ſi per impoſſibile la-
teret ut Trinus, perfecta hominis beatitu-
do ſubſiſteret?*

40.
CERTVM eſt, viſà divinà eſſentià de fa-
cto videri omnes Perſonas Divinas, imò
celebriores Theologi docent non poſſe eſſen-
tiam divinam videri ſine Perſonis, etiam de po-
tentia Dei abſoluta, ut in tractatu de viſione
beata fuſè oſtendimus. Veruntamen, quia licet
interdum uti ſuppoſitione impoſſibili, ad in-
veſtigandam rationem formalem & eſſentialer
alicujus rei; ut patet quando queritur, an ſi
Spiritus Sanctus non procederet à Filio, diſtin-
gueretur ab illo? ideo ad explorandam eſſentiam
& rationem formalem objectivæ beatitudinis,
quâ Sancti perfruuntur in cælo, inquirent hîc
Theologi, an Deus ut unus ſit objectum ſuffi-
ciens ad nos beatiſicandum, ita quòd, ſi per im-
poſſibile lateret ut Trinus, eſſentia beatitudinis
adhuc ſubſiſteret?

Partem

Partem affirmativam tenent Scotus & ejus Discipuli in 1. dist. 1. qu. 2. quibus adhærent Molina, Suarez, & alij ex modernis: negativa verò communis est in Schola D. Thomæ, eamque docent Lorca, Vazquez, Salas, Montefino, & alij.

S. I.

Conclusio negativa statuitur.

41. **D**ico igitur, essentiam divinam, sine Personis, non esse sufficiens objectum ad beatificandum hominem: unde si per impossibile Sancti in cælo Deum ut Trinum non cognoscerent, non essent verè beati, & periret essentia beatitudinis.

Colligitur ex D. Thom. 2. 2. qu. 2. art. 8. ad 3. ubi ex duplici capite probat videri non posse à Beatis essentiam divinam sine Personis: primò quia videtur prout est in se: Trinitas autem Personarum est illi prout sic essentialis. Secundò idem probat ex eo quòd ipsa Personarum visio perducit nos in beatitudinem: id est (inquit ibidem Caietanus) quia Personarum visio pertinet ad substantiam objecti beatifici.

42. Variis etiam rationibus Theologicis solet hæc conclusio suaderi. Montefino & quidam alij illam probant in hunc modum. Implicat Deum videri, & non videri ut Trinum: Ergo Personarum Trinitas pertinet ad essentiam objecti beatifici, & consequenter divina essentia non est sola ad beatificandum sufficiens.

Verùm hic discursus non placet: Tum quia non admittit suppositionem factam, gratiâ disputationis, ad investigandum objectum beatificum quoad essentialia: Tum etiam, quia ut communiter docent nostri Thomistæ 1. p. qu. 12. art. 8. divina essentia videri non potest, etiam de potentia Dei absoluta, non cognitio creaturis, saltem sub communi ratione entis creabilis; & tamen illa non pertinent essentialiter ad objectum visionis beatificæ, prout est beatitudo: quare ab omnibus debet concedi hæc conditionalis, si divina essentia videretur, nullò modò cognitio creaturis, esset ad beatificandum sufficiens: Ergo ex hoc quòd essentia divina nequeat videri, non visis Personis, non rectè inferitur relationes pertinere ad essentiam objecti beatifici, & visionem divinæ essentia ad beatificandum non sufficere.

43. Alij cum Lorca hæc disp. 13. membro 1. existimant resolutionem hujus questionis pendere ab alia quæ in materia de Trinitate agitari solet, an scilicet relationes divinæ addant perfectionem & bonitatem ad essentiam. Unde sic arguunt. Relationes divinæ, cum sint entitates reales, sunt perfectiones infinitæ: Ergo cum beatitudo ad omne bonum se extendat, illis non visis, non potest subsistere essentia beatitudinis.

Sed hoc etiam fundamentum firmum non est: Tum quia probabilius est, relationes divinas non addere bonitatem & perfectionem relativam ad essentiam, sed solum gaudere bonitate & perfectione infinitæ essentia, in illis intimè inclusæ; aliàs darentur plures ultimi fines relativi; quod nullus concedit, sicut nec dari plura relativa principia, ut in tract. de Trin. fusè expendimus: Tum etiam quia, etsi relationes divinæ propriam perfectionem non habeant, illis tamen non visis, visio divinæ essentia non quietabit perfectè intellectum, nec erit visio Dei ut est in se, nec per

Tom. III.

A consequens beatifica, ut constabit ex infra dicendis.

44. Alij denique nostram conclusionem aliter probant, discurrentes in hunc modum. Relationes divinæ (esto non addant perfectionem & bonitatem supra divinam essentiam) addunt tamen distinctam veritatem: Ergo illis non visis, stare nequit essentia beatitudinis, non minùs ac si adderent bonitatem & perfectionem. Antecedens (inquiunt) manifestum videtur, quia veritas sequitur entitatem consideratam absolutè: Sed relationes divinæ addunt essentia distinctam entitatem: Ergo & distinctam veritatem. Consequentiam verò sic probant. Non minùs est de ratione beatitudinis quietare perfectè intellectum, quàm satiari voluntatem: At si relationes divinæ superadderent bonitatem, illis latentibus, non staret beatitudo, eò quòd non perfectè quietaretur voluntas: Ergo si addunt novam veritatem, & non videantur, non stabit beatitudo; quia non quietabitur perfectè intellectus.

Sed hic etiam discursus displicet: Tum quia falso nititur principio, ostendimus enim in tractatu de Trinitate, relationes divinas non addere distinctam veritatem ad essentiam (esto addant distinctam entitatem, sumendo entitatem ut præcisè oppositam nihilo) quia non addunt illi diversam immaterialitatem & intelligibilitatem, sed gaudent solum immaterialitate & intelligibilitate essentia, quæ gerit vices speciei intelligibilis, & objecti motivi respectu sui, attributorum, & relationum. Tum etiam quia licet non superaddant veritatem ad essentiam, visio tamen essentia sine illis, non erit visio Dei ut est in se, nec subinde perfectè quietativa & satiativa appetitus innati gratia, ut statim dicemus. Unde his rationibus prætermisissis,

45. Probatur primò conclusio ratione fundamentali. Ut essentia divina sit sufficiens objectum ad nos beatificandum, debet videri ut est in se: At illà visà sine Personis, non videretur ut est in se: Ergo ut sic non esset ad beatificandum sufficiens. Minor est certa: Deus enim prout est in se, non solum est unus, sed etiam Trinus, absque ulla distinctione reali inter essentiam & relationes: Ergo visà per impossibile essentia divinà sine Personis, Deus non videretur ut est in se. Major autem probatur primò ex illo 1. Joan. 3. *Cum apparuerit, similes ei erimus* (scilicet in beatitudine) *quoniam videbimus eum sicuti est*: ubi ponderanda est causalis illa *quoniam*: significat enim causam seu rationem à priori, cur visio Dei sit beatifica, esse, quia terminatur ad illum ut est in se.

Secundò probatur eadem Major: Ut cognitio Dei sit perfectè beatifica, debet esse intuitiva, & non purè abstractiva: Sed cognitio Dei intuitiva, debet ad illum, ut in se est, terminari; quia per hoc distinguitur cognitio intuitiva ab abstractiva, quòd hæc apprehendit objectum proportionaliter ad caput intellectus, & distinguit illum, non ut est in se, sed tantum in habitudine ad ipsum intellectum; illa verò videt & intuetur objectum ut est in se à parte rei, ut ostendimus in tractatu de scientia Dei: Ergo cognitio Dei, ut sit beatifica, debet ad illum ut in se est, terminari.

Tertiò eadem Major suadetur: Illa solum cognitio Dei est beatificativa, quæ quietat appetitum innatum gratia: Sed appetitus innatus gratia est ad Deum videndum, prout est in

E

Disp. 3.
art. 5.

Disp. 6.
art. 2.
45.
disp. 4.
art. 8.
conclus.
ultima.

seipſo; nam gratia, utpoteſemen gloriae, inclinatur ad Deum videndum, eò modò quò de facto à Beatis videtur: Ergo cognitio Dei ſufficiens ad beatificandum, debet terminari ad illum ut in ſe eſt.

46. Secundò probatur conſuſio: Non minùs eſt de ratione beatitudinis quietare perfectè intellectum, quàm ſatiare perfectè voluntatem: At ſi viſio terminaretur ad eſſentiam divinam, & non ad modum quò ſubſiſtit in tribus Perſonis, non quietaret intellectum: Ergo non eſſet beatifica. Major patet ex ſupra dictis, Minor probatur. Videns aliquam formam, deſiderat videre modum quò ſubſiſtit, & non quietatur donec videat illum: ſicut ergo ſi eſſentia divina ſubſiſteret in unico tantùm ſuppoſito, non quietaretur intellectus qui eam videret, & non videret illam ut ſubſiſtentem in uno illo ſuppoſito; ita ſi viſio terminaretur ad eſſentiam divinam, & non ad modum quò de facto ſuſiſtit in tribus perſonis, non quietaret intellectum.

47. Tertio ſuadet conſuſio: Deus, præciſè ut unus, non eſt ſufficiens objectum ſuæ beatitudinis: Ergo nec noſtra. Conſequentia patet: quia cùm noſtra beatitudo ſit participatio divinæ felicitatis, idem debet eſſe objectum utriuſque; ſicut quia caritas eſt participatio amoris quò Deus ſeipſum diligit, idem habet objectum quò divina dilectio. Antecedens autem ſic oſtenditur. Dei beatitudo eſt formaliter Dei comprehenſio: Sed Deus ut unus non eſt ſufficiens objectum comprehenſionis ſui: Ergo neque ſuæ beatitudinis. Major eſt certa: beatifica enim cognitio, quâ Deus beatus eſt, debet eſſe perfectiſſima & infinita, ſubindeque comprehenſiva. Minor probatur: Objectum comprehenſionis debet eſſe cognitum, quantum cognoscibile eſt: Sed Deus cognitus præciſè ut unus, non cognoscitur quantum cognoscibilis eſt; cùm etiam ſit cognoscibilis ut Trinus: Ergo Deus cognitus præciſè ut unus, non eſt ſufficiens objectum comprehenſionis ſui.

48. Confirmatur & magis explicatur hæc ratio: Si per impoſſibile Deus ſe cognoceret ſolum ut Unum, & non ut Trinum, talis cognitio non eſſet ejus beatitudo: Ergo ſi à nobis prout ſic cognoceretur, talis cognitio non eſſet noſtra beatitudo. Conſequentia eſt nota ex dictis, Antecedens probatur. Illa cognitio non eſſet comprehenſio Dei: Ergo nec ejus beatitudo.

Dices, ex hac ratione ſequi, creaturas eſſe de eſſentia objecti beatifici Dei, ſubindeque illas ingredi eſſentialiter objectum formale noſtræ beatitudinis: Sed hoc dici nequit: Ergo hæc ratio non eſt valida. Sequela probatur: Creaturæ pertinent ad objectum comprehenſionis Dei, cùm Deus ſeipſum comprehendere nequeat, niſi in ſua eſſentia & omnipotentia cognoscat creaturas poſſibiles: Sed beatitudo Dei eſt cognitio comprehenſiva ſui: Ergo creaturæ eſſentialiter pertinent ad objectum beatitudinis Dei.

49. Reſpondetur tamen negando ſequelam. Ad cujus probationem dicendum, quòd creaturæ pertinent ad objectum comprehenſionis Dei, non primariò, ſed tantùm ſecundariò, ut termini connexi cum divina omnipotentia: at verò relationes divinæ pertinent ad objectum primarium ejuſdem comprehenſionis & beatitudinis Dei: Primò quia ſunt modi intrinſeci & eſſentiales naturæ divinæ, ut in tractatu de Trinitate

A te oſtendimus. Secundò, quia eadem cum illa gaudent immaterialitate, ratione cujus aliquid conſtituitur intra objectum primarium divinæ cognitionis. Tertio, quia ſunt termini intrinſeci & eſſentiales divinæ fecunditatis. Unde licet prædictæ relationes ſint de eſſentia objecti beatifici Dei, ſubindeque ad objectum noſtræ beatitudinis eſſentialiter pertineant: non tamen creaturæ, ſed iſtæ ad ejus objectum duntaxat materiale & ſecundarium ſpectant.

Ex quo ſic poteſt confirmari & magis ſuaderi conſuſio: Relationes divinæ pertinent eſſentialiter ad objectum primarium beatificum, utpote modi eſſentiales naturæ divinæ, & termini intrinſeci divinæ fecunditatis: Ergo implicat, illis non viſis, ſubſiſtere beatitudinem. Conſequentia patet: nam deſtructio ſeu negatio actûs rectè colligitur ex defectu cujuſlibet eſſentialiter pertinentis ad illius objectum, etiam ſi ut modus tantùm ipſum ingrediatur.

S. II.

Solvuntur objectiones.

OBIECIENS primò: Eſſentia beatitudinis conſiſtit in hoc quòd ſit viſio ſeu oſtenſio omnis boni, juxta illud Exodi 19. *Ego oſtendam omne bonum tibi*: Sed viſa divinâ eſſentiâ, etiam ſi non viderentur perſonæ, oſtenderetur & videretur omne bonum; cùm relationes, ut ſupponimus, nullam addant bonitatem & perfectionem ad eſſentiam: Ergo viſa divinâ eſſentiâ ſine perſonis, beatitudo ſubſiſteret.

Confirmatur: Aſſecutò bonò infinito quietatur voluntas: Sed viſio eſſentiæ divinæ ſine perſonis, eſſet aſſecutio boni infiniti: Ergo per illam perfectè quietaretur voluntas, ſubindeque talis viſio eſſet perfectè beatifica; cùm beatitudo, ut ſuprà dicebamus, nihil aliud ſit quàm perfecta quies, ſeu ſatietas appetitûs rationalis.

Ad hoc argumentum patet ſolutio ex ſupra dictis. Major enim diſtinguenda eſt: beatitudo eſt viſio ſeu oſtenſio omnis boni, prout eſt in ſe, concedo Majorem: aliter ac eſt in ſe, nego Majorem; & ſub eadem diſtinctione Minoris, nego conſequentiam. Itaque viſio Dei non habet quòd ſit beatifica ex præcicto conceptu viſionis ſummi boni, ſed ex conceptu viſionis Dei, prout eſt in ſeipſo: quia ſub hoc tantùm conceptu eſt cognitio intuitiva, & quietativa appetitûs innati gratiæ, ut in primo fundamento noſtræ conſuſionis expendimus. Unde ſicut in ſententia Adverſariorum, notitia abſtractiva quidditatis Dei, non foret beatifica, quia eſſet cognitio omnis boni, non tamen eſſet cognitio illius ut eſt in ſe, ita in noſtra, viſio divinæ eſſentiæ abſque perſonis, non foret beatifica: quia licet terminaretur ad omne bonum, non tamen prout eſt in ſe; cùm de facto divina natura in tribus perſonis ſubſiſtat & exiſtat. Quare ad confirmationem, diſtinguo Majorem: aſſecutò bonò infinito, eò modò quò eſt in ſe, quietatur voluntas, concedo Majorem: ſine tali modo, nego Majorem, & diſtinguo Minorem eodem modo, ac nego conſequentiam.

Objicies ſecundò: Sola eſſentia divina eſt objectum formale viſionis beatificæ; Ergo eâ viſa, licet non viderentur perſonæ, eſſentia beatitudinis ſubſiſteret. Conſequentia videretur bona: cùm enim ſpecificatio actûs ſumatur ab objecto formali, iſto remanente, ille ſubſiſtit. An-

recedens verò docetur à nostris Thomistis in tractatu de visione beata, & probatur: quia visio beatifica est participatio divinæ intellectiōnis; subindeque habet idem objectum formale ac illa: Sed objectum formale, tam motivum quàm terminativum divinæ intellectiōnis, est divina essentia, ut virtualiter ab attributis & relationibus distincta, sicut ostendimus in tractatu de attributis: Ergo sola essentia divina est objectum formale visionis beatificæ.

disf. 2.
art. 5.

Respondeo primò, retórquendo hoc argumentum in Adversarios: nam essentia divina est objectum formale divinæ cognitionis, quatenus est comprehensio, & tamen implicat quòd Deus seipsum comprehendat, nisi se ut Trinum in Personis cognoscat: Ergo licet essentia divina sit objectum formale nostræ beatitudinis, non rectè colligitur, illam sine cognitione Personarum posse subsistere. Unde

Respondeo secundò, concessò Antecedenti, negando Consequentiam: licet enim relationes divinæ non sint objectum formale & primarium beatitudinis, pertinent tamen ad ipsum ut modi essentielles illius; eoque proportionali modo se habent ad essentiam, quò sensibile commune ad sensibile proprium, v. g. quantitas & figura ad colorem: unde sicut impossibile est oculum corporeum videre aliquid corpus coloratum, nisi sit extensum & figuratum (ideoque corpus Christi non potest naturaliter oculò corporeò videri in Eucharistia, defectu figuræ & extensionis localis) ita repugnat videri essentiam divinam sine Personis, & illis non visis, essentiam beatitudinis subsistere.

Tertiò dici potest, quòd licet sola essentia divina sit objectum formale quo visionis beatificæ, & intellectiōnis Divinæ; objectum tamen formale quòd, & purè terminativum, sunt ipsæ tres Personæ divinæ: sicut objectum formale quòd cognitionis Angelicæ, non est sola Angeli essentia, sed ipsemet Angelus; & sicut si Deus esset unus suppositaliter, objectum formale quòd visionis beate non esset sola Deitas, sed etiam illud suppositum in quo subsisteret.

Obijcies tertiò: Si per impossibile Deus non esset Trinus in Personis, ejus tamen visione homo beatificaretur: Ergo beatitudo hominis non petit essentialiter & ex natura rei visionem Divinarum Personarum. Antecedens videtur certum: tunc enim maneret summum bonum, & summum verum; & consequenter, possessum prout est in se, possidentem beatificaret. Consequentia verò probatur: Ideò colligimus relationes non esse de essentia Dei, ut est primum principium creaturarum, quia si per impossibile perirent relationes, Deo remanente ut uno, salvaretur in eo ratio primi principij: Ergo si in casu dato essentia beatitudinis subsisteret, rectè colligitur illam non petere essentialiter visionem Divinarum Personarum, & Deum ut unum esse objectum sufficiens ad nos beatificandum.

Confirmatur: Visio Dei in illa suppositione esset ejusdem rationis cum illa, quæ Deus (si non repugnaret) videretur solum ut unus, quamvis in re sit Trinus: At in dicta suppositione, visio illa foret beatitudo, ut ostensum est: Ergo etiam visio terminata ad Deum, præcisè ut unum, quamvis in re sit Trinus, beatitudo esset; & per consequens ad beatitudinem cognitio Personarum essentialiter non requiritur.

Tom. III.

A Ad objectionem respondetur distinguendo Antecedens: homo beatificaretur, beatitudine ejusdem rationis ac illa quæ de facto est, nego Antecedens: diversæ rationis, transeat Antecedens, & nego Consequentiam. Et quidem rectè: nam beatitudo quæ de facto est, petit terminari ad Deum, prout est in seipso de facto: unde si aliquid quod de facto essentialiter ei competit, suppositione impossibili ei non competere supponatur, tollitur consequenter beatitudo quæ de facto est; & ponitur alia diversæ rationis, specificanda à Deo prout esset in seipso, in illa hypothese impossibili: ex quo non licet inferre, Deum, præcisè ut unum, esse nunc de facto objectum ad beatificandum sufficiens.

59.

B Ad confirmationem, distinguo Majorem: esset ejusdem rationis, in ratione visionis, transeat Major: in ratione beatificantis, nego Majorem: & concessò Minori, nego Consequentiam. Ratio autem distinctionis est, quia (ut supra dicebamus) visio Dei non habet quòd sit beatifica ex præciso conceptu visionis summi boni, sed ex conceptu visionis Dei, prout est in seipso: in casu autem quem fingimus, cum Deus supponatur non Trinus, visio illius, prout est unus præcisè, esset visio Dei, prout in seipso, & consequenter foret beatitudo: in casu verò nostræ disputationis, cum Deus supponatur in re Trinus & Unus, & visio supponatur terminata ad illum, prout unum præcisè; talis visio non terminaretur ad summum bonum, prout in seipso est; & consequenter, etsi cum visione in altero casu admitta conveniat in ratione visionis, non tamen conveniet cum illa in ratione beatitudinis.

60.

C Objicies quartò: Cum Deus sit objectum nostræ beatitudinis, eodem modo aliquid pertinet ad objectum nostræ beatitudinis, quò pertinet ad constitutionem ipsius Dei: Atqui relationes ut sic non sunt de conceptu essentiali Dei, sed solum Divinitas, nec divinæ naturæ constitutionem ingrediuntur, sed solum personas divinas constituunt: Ergo relationes non pertinent essentialiter ad objectum nostræ beatitudinis.

61.

D Confirmatur: Sub ea ratione Deus est nostra beatitudo, sub qua est ultimus finis: Sed relationes non sunt de quidditate Dei, prout est ultimus finis: Ergo nec quatenus est nostra beatitudo. Major patet, Minor probatur. Sub ea ratione Deus est ultimus finis, sub qua est primum principium creaturarum; cum ratio ultimi finis, & ratio primi principij, sibi invicem respondeant: Sed relationes non sunt de quidditate Dei, ut est primum principium; aliàs ex creaturis cognitis cognosci posset naturaliter Trinitas Personarum: Ergo non sunt de essentia illius, ut est ultimus finis.

62.

E Ad objectionem respondeo, distinguendo Majorem: eodem modò quò pertinet ad constitutionem ipsius Dei, physicam, concedo: metaphysicam, nego. Similiter distinguo Minorem: relationes non pertinent ad Dei constitutionem, metaphysicam, concedo: physicam, nego.

63.

Explicatur: Dupliciter potest constitutio divinæ naturæ considerari, scilicet ut physica, & ut metaphysica: physica Dei constitutio coalescit ex omnibus prædicatis divinis, tam absolutis quàm relativis; quippe cum omnia Dei prædicata sint realiter cum Deo identificata: metaphysica verò illius constitutio, fit per illam per-

E ij

fectionem, quæ primò obijcitur intellectui cum fundamento in re, & se habet veluti radix & origo aliarum; & hoc genere constitutionis Deus in nostra sententia per ipsum intelligere purissimum & actualissimum constituitur, ut docuimus in tractatu de attributis: Dicimus ergo, quòd licet relationes non sint de metaphysica constitutione Divinitatis, pertinent tamen ad illam essentialiter, secundum physicam constitutionem: unde cum visio beatifica essentialiter petat terminari ad Deum, prout est in se physice, non verò prout obijcitur inadæquatis conceptibus nostri intellectus, essentialiter petit terminari non solum ad naturam divinam, & attributa, sed etiam ad relationes & personas. Quare ad confirmationem, concessâ Majori, distinguo Minorem: relationes non sunt de quidditate Dei, prout est ultimus finis, secundum metaphysicam ipsius constitutionem in ratione ultimi finis, transeat Minor; secundum physicam eius constitutionem, negatur Minor, & Consequentia.

64. Dices: Ergo licet relationes sint de essentia objecti beatifici secundum physicam eius constitutionem, non tamen erunt de essentia ejus, secundum metaphysicam constitutionem illius; & consequenter illis per impossibile visionem non terminantibus, objectum beatificum subsisteret, & appetitum quietaret; sicut quia illa non sunt de metaphysica constitutione rationis ultimi finis, licet per impossibile perirent, subsisteret tamen ratio ultimi finis.

Respondeo negando consequentiam: nam cum visio beata petat pro objecto Deum prout est in se, & finem ultimum prout est in seipso; quod est de essentia finis ultimi, prout est in seipso, est de primaria constitutione objecti beatifici, in quantum beatificum est.

65. Obijcies ultimò: Pater æternus est beatus ex vi visionis solius essentia, præcisè à personis: Ergo essentia præcisè sumpta, & ut prævenit relationes, est ad beatificandum sufficiens. Consequentia patet, Antecedens probatur primò: quia Pater æternus pro illo priori originis, quò producit Filium, intelligitur & est perfectè beatus: Sed pro illo priori non intelligitur visio illius terminata ad Filium; cum pro illo priori nondum intelligatur Filius productus, nec proinde existens: Ergo Pater æternus intelligitur perfectè beatus, visione terminatâ ad essentiam, ut prævenientem relationem Filij.

Secundò probatur idem Antecedens: Pater æternus est seipso beatus, & non à Filio, aut Spiritu Sancto; aliàs acciperet ab illis maximam perfectionem, quod est inconveniens, cum à se fit infinitè perfectus: Ergo est beatus ex visione essentia, prout prævenit relationes.

Probatur tertio: Essentialia in divinis sunt priora notionalibus, ut sæpè docet D. Thomas: At beatitudo est prædicatum essentialiale in Deo: Ergo est prior relationibus, & consequenter Pater æternus, ex vi visionis solius essentia præcisè à Personis, intelligitur beatus.

66. Respondeo negando Antecedens: ad cujus primam probationem, concessâ Majori, nego Minorem: prioritas enim originis solum est prioritas à quo, non in quo, etiam secundum rationem: unde licet Pater sit prior origine Filio, non tamen potest esse nec intelligi beatus sine illo. Sicut in creatis, etsi prius sit in genere causa efficientis, quòd ventus aperiat fenestram,

quàm quòd ingrediatur; non licet tamen inferre, quòd in illo priori ingreditur ventus fenestrâ clausâ: & similiter licet in genere causa materialis præsupponatur materia forma, ut pote subiectum ejus, tamen non prius materia existit, quàm forma. Quam doctrinam quia non attendit Vazquez hic disp. 13. cap. 2. in fine, insufficienter argumento respondet.

Ad secundam probationem, distinguo Antecedens: Pater æternus est seipso beatus, objectivè adæquatè, nego Antecedens: principiativè, id est per exclusionem principij communicativi suæ beatitudinis, concedo Antecedens, & nego Consequentiam: quia ut beatitudo ejus non salvetur in visione solius essentia, sufficit quòd ex parte objecti ingrediatur relationes, etsi non intrent ex parte principij.

Instant Scotista, & dicunt non minùs ad cognitionem requiri objectum, quàm potentiam: Atqui si beatitudo Patris æterni esset ab intellectu, non prout in Patre solum; sed etiam prout in Filio, non esset ex seipso beatus, sed beatitudinem haberet à Filio: Ergo si est beatus ab essentia ut ab objecto, non solum prout illa est in ipso, sed etiam prout in Filio, beatitudinem suam habebit à Filio.

67. Respondet Caietanus, & bene, quòd licet utrumque necessarium sit ad intellectionem, non tamen eodem modò; potentia enim exigitur ut intellectionis principium, objectum verò ut intellectionis terminus: unde si visio Patris esset ab intellectu ut in Filio, Filius esset principium à quo Pater visionem acciperet, & consequenter ab alio procederet: ex eo autem quòd essentia, prout in Filio, objectivè beatificet Patrem, non inferitur illam, prout in Filio, esse principium beatitudinis Patris, neque quòd Pater seipso non sit beatus, per exclusionem principij originis.

68. Sed urgent adhuc Discipuli Scoti: Cognitio non solum ab intellectu, sed etiam ab objecto ut principio, effectivè procedit, juxta illud commune axioma ex Augustino desumptum: *Ab objecto & potentia paritur notitia*: Ergo si essentia ut in Filio objectivè beatificat Patrem, erit in Filio principium beatitudinis Patris.

69. Facile tamen respondetur, distinguendo Antecedens: cognitio procedit ab objecto formali quo & motivo, concedo Antecedens: ab objecto formali quòd & purè terminativo, nego Antecedens & Consequentiam: nam Filiatio, etsi objectivè beatificet Patrem, non tamen habet rationem objecti motivi; cum non gerat vires speciei intelligibilis, sed purè terminativi, & ideo non concurret ex parte principij.

Ad tertiam probationem Antecedentis principialis, distinguo Majorem: essentialia in divinis sunt priora notionalibus, prioritate in quo reali vel rationis, nego Majorem: prioritate à quo virtuali, concedo Majorem & Minorem, & distinguo Consequens distinctione Majoris.

70. Vel etiam dici potest cum Marco à Serra quæ sequenti ar. 8. dubio unico, doctrinam illam D. Thomæ intelligendam esse de essentialibus, quæ non intelliguntur cum ordine ad notionalia, scilicet verò de illis quæ intelligi nequeunt, nisi cum ordine ad notionalia: voluntas enim quæ Deus vult Filij generationem, & scientia quæ Deus cognoscit Personas, licet sint absoluta, & ad essentialia pertineant, non tamen præintelliguntur generationi, aut Personis, quæ ad notio-

nalia spectant. Unde cum beatitudo intelligatur non solum cum ordine ad essentialia, sed etiam ad notionalia quae Deus per illam videt, non pra-intelligitur illis; vel si pra-intelligitur, non concipitur adaequatè, sed inadaequatè, nempe ut terminata ad objectum veluti partiale & inadaequatum.

DISPV TATIO III.

De essentia beatitudinis formalis.

Ad questionem 3. D. Thoma.

PREMISISSIS his quae ad beatitudinem objectivam pertinent, accedimus ad examinanda illa quae spectant ab beatitudinem formalem. Sed quia plura ad illam spectantia in tractatu de visione beatifica declarata sunt, in praesenti solum adducemus quae ibi desiderantur, ad materiam beatitudinis pertinentia.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum beatitudo formalis sit aliqua operatio creata, & à Beato elicitā?

PARTEM negativam tenuere olim plures antiqui Theologi, qui circa essentiam beatitudinis formalis variè opinati sunt. In primis enim quidam asseruere hominem beatificari per increatam visionem Dei sibi unitam. Quam opinionem quibusdam suo tempore placuisse, ait D. Bonaventura in 3. dist. 14. art. 1. fuisseque publicè defensam Parisiis, refert Gregorius in 3. dist. 7. qu. 2. Eam expressè tenet Hugo de S. Victore tomo 3. tract. de sapientia animae Christi, ubi ait non aliter animas sapientes constitui, Deumque cognoscentes, nisi Dei cognitione & sapientiā; & de Deo loquens, ita concludit: *Ipse est sapientia quā cognoscimus; ipse amor quō diligimus; ipse gaudium quō exultamus.*

Secunda sententia docet quod beatitudo formalis consistit in illapsu quodam speciali Dei in essentiam animae, ex quo manet substantialiter sanctificata & deificata, & quodammodo transformatur in ipsum Deum: sicut ferrum candens in ignem, & diaphanum in lucem. Haec communiter tribui solet Henrico Gandaveni quolib. 13. qu. 12.

Tertia, quae est D. Bonaventurae in 4. dist. 49. qu. 1. ad ultimum, asserit quod beatitudo formalis consistit simul in habitu & operatione, & principalius in habitu, quam in operatione.

Ultima, quae tribuitur Nominalibus, docet quidem beatitudinem formalem in sola operatione consistere, sed vult intellectum beati ad illam merè passivè se habere, illam recipiendo à Deo, qui sit illius unica & adaequata causa Cui sententiae favent quidam Recentiores, qui etsi negent beatum de facto ad propriam beatitudinem comparari merè passivè, affirmant tamen non repugnare, quod per operationem à se non elicitam constituatur beatus. Ita Valentia in praesenti disp. 1. qu. 3. puncto 2. Vega lib. 6. in Trident. cap. 8. Egidius lib. 10. de beatitudine qu. 1. art. 4.

S. I.

Rejicitur prima sententia.

Dico primò, homines increatam Dei visione non beatificari.

Hanc conclusionem probat Vazquez ex Concilio Viennensi in Clementina *ad nostrum* de haereticis, ubi definitur lumen gloriae creatum necessarium esse ad videndum Deum: si autem, inquit, visione increatam videretur, non esset necessarium lumen creatum. Valentia verò eam probat: quia ex opposita sententia sequeretur Beatos comprehendere Deum: haberent enim in se increatam Dei visionem, quae est comprehensiva illius.

Verum haec rationes non sunt efficaces: ad primam enim facile responderi potest, Beatos lumine gloriae indigere, non ad eliciendam visionem, sed ad disponendum intellectum ut eam recipiat. Ad secundam verò, negari potest sequela: quia increata Dei visio posset uniri intellectui creato, non adaequatè, sed inadaequatè: sicut de facto essentia divina, ut gerens vices speciei intelligibilis, inadaequatè unitur intellectui Beatorum; quia non unitur ut representans omnia quae ab intellectu divino cognoscuntur, sed tantum aliqua. His ergo rationibus praetermissis:

Probatur conclusio ratione fundamentali. Beatitudo formalis est operatio vitalis, quae Beatus in actu secundo vivit, ut patet ex illo Ioan. 17. *Haec est vita aeterna, ut cognoscant te Deum verum*: Sed implicat Beatum vivere in actu secundo per visionem increatam Dei: Ergo implicat per illam constitui formaliter Beatum. Major patet, Minor probatur primò. Implicat naturam divinam, sub conceptu vitae radicalis, naturam creatam radicaliter viventem constituere; aliàs posset lapidi uniri, illumque reddere viventem radicaliter: Ergo implicat etiam quod sub conceptu vitae actualis constituat intellectum creatum viventem in actu secundo. Consequentia patet, tum à paritate, tum etiam quia actus proprius vitalis alicujus naturae communicari nequit, non communicatam naturam.

Secundò probatur eadem minor ratione à priori: Vita actualis debet convenire viventi ab intrinseco; vel per identitatem, qualiter contingit in Deo, qui vivit in actu secundo per actum sibi omnino identificatum; vel per egressionem effectivam ab illo, qualiter contingit in vita actuali creata: At divina intellectio nequit intellectui creato convenire ab intrinseco, ullo ex his modis; cum in utroque maxima imperfectio importetur: Ergo omnino repugnat intellectum creatum per illam constitui viventem.

Adde quod intellectio est actio non solum vitalis, sed etiam immanens: unde licet esse intrinsecam altero ex istis modis non peteret ex praeciso conceptu vitalis, id tamen ex conceptu immanentis exposceret; ut magis constabit ex infra dicendis, cum sententiam Nominalium refellemus.

Dices, increatam Dei intellectioem, neque per identitatem, neque per informationem uniri intellectui creato, sed aliò modò, ab utroque distinctò, scilicet in esse intelligibili, absque eo quod illi per identitatem, aut per informationem uniat.

Sed contra primò: Ideò non est necessaria

E iij